

BELÜGYMINISZTERIUM
TITKARSÁGA

10-40/1

HK: 10-693/73
11

Az igazságügyminiszter, a honvédelmi miniszter és a

belügyminiszter

103/1959.I.M.számú

k ö z ö s u t a s í t á s a

a katonai ülnökök vezénylésének szabályozásáról.

A katonai büntető biráskodásban a katonai ülnökök vezénylése és működése tekintetében -egységes szabályozás hiányában eltérő gyakorlat érvényesül. A kérdésnek az Alkotmányban foglaltaknak megfelelő jogszabályi rendezéséig - az egyöntetűség és a törvényesség fokozottabb biztosítása érdekében - a katonai ülnökök vezénylésének és működésének rendjét az alábbiak szerint szabályozzuk:

I.

1. Katonai ülnök lehet a Katonai Büntetőtörvénykönyv hatálya alá tartozó fegyveres testületek minden olyan tagja, aki büntetlen és feddhetetlen előéletű magyar állampolgár, 20. életévét betöltötte és az evégből összeállított lajstromba felvételt nyert.

2. A lajstromba felvettek közül sem járhat el ülnökként az, aki az ügyben érdekelt, továbbá aki büntető vagy fegyelmi /:tisztí becsületbirósági:/ eljárás alatt áll, illetve büntetését, vagy fenyítését tölti.

3. Érdekeltnek tekintendő az, akivel szemben a Bp.13. §-ában meghatározott valamely kizárási ok forog fenn, továbbá aki nyomozótiszt /:fegyelmi előadó:/ annál az alakulatnál, melynek állományába a vádlott tartozik, valamint minden olyan katona, aki szolgálati beosztásánál fogva a vádlottnak előljárója vagy alárendeltje.

II.

4. A katonai ülnökök vezénylése évenként összeállított lajstromok /:ülnöklajstrom:/ alapján történik.

5. Az ülnök lajstromot minden év december hó 15. napjáig kell összeállítani a következő évre terjedő hatállyal.

6. Ülnöklajstromot állítanak össze:

a./ az egyes nagyobb helyőrségparancsnokságok a néphadsereg és a határőrség azon tagjainak sorából, akik a helyőrségben teljesítenek szolgálatot,

b./ a megyei /:budapesti:/ rendőrfőkapitányságok a rendőrség azon tagjainak sorából, akik a főkapitányság székhelyén teljesítenek szolgálatot,

c./ a BM. Karhatalmi Parancsnoksága, a Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnoksága, a Légtartalom Parancsnoksága központi és vidéki állományukból, valamint a Munkásőrség Országos Parancsnoksága az állományába tartozó hivatásos tisztek sorából.

7. Az ülnöklajstrom összeállítása végett a területileg illetékes katonai bíróság elnöke előzetesen megkereséssel fordul a 6. pont a/ és b/ alpontjában megjelölt szervekhez, megjelölve, hogy az összeállítandó lajstromba - az előrelátható szükségletnek és a helyi létszámviszonyoknak megfelelően - lehetőleg milyen számú, mely fegyvernemekhez, illetőleg szolgálati ágakhoz és rendfokozati csoportokhoz tartozó személyek felvétele szükséges.

8. A 6. pont c/ alpontjában megjelölt szervek az egyes katonai bíróságok illetékességi területén, elsősorban a bíróság székhelyén vagy annak közelében szolgálatot teljesítő beosztottaikból állítják össze a lajstromot. Ha azonban az igénylésnek megfelelő számú ülnök a megkereső katonai bíróság illetékességi területén nem áll rendelkezésre, a szükséges kiegészítést a testület központi állományából kell a lajstromba felvenni. Ezeknél a szerveknél a főtiszti rendfokozatu ülnököket - a Budapesti Katonai Bíróság elnökének igénylése szerinti számban - a Budapesten szolgálatot teljesítők közül kell külön lajstromba foglalni és a vidéki katonai bíróságoknak főtiszt ülnököt /: e testületekhez tartozó vádlottak ügyében:/ a Budapesti Katonai Bíróság útján kell kirendelni.

9. Az ülnöklajstrom összeállítására hivatott szervek /:6.pont:/

az ülnöki tisztségre alkalmas személyek kijelölése végett a helyőrséghez, illetőleg az alárendeltségükbe tartozó alakulatok /:szervek:/ parancsnokait keresik meg, megjelölve, hogy állományukból rendfokozati csoportonként /:főtiszt, beosztott tiszt, tiszthelyettes, tisztési és sorállomány:/ hány főt hozzanak javaslatba, tekintettel a létszámviszonyokra. Az egyes alakulatok /:szervek:/ parancsnokai az ülnöki tisztségre a politikai, erkölcsi és szakmai szempontból legalkalmasabb beosztottjaikat hozzák javaslatba és azok nevét, rendfokozatát és beosztását közlik a lajstrom összeállítására hivatott szervvel.

10. Az ülnöki lajstrom összeállítására hivatott szervek

- a beérkezett javaslatok alapján - úgy állítják össze a lajstromot, hogy abba az ülnököket fegyvernemenként, illetve szolgálati áganként, ebből belül pedig rendfokozati csoportonként csoportosítva, vezetéknévük betűrendjében veszik fel. Az összeállított lajstromot ezután megküldik az illetékes katonai bíróságnak és egyidejűleg parancsban is közzéteszik.

11. Az ülnöklajstromból az év folyamán áthelyezett, vagy leszerelt személyeket törölni kell és azok helyére új ülnököket kell felvenni. A változásról értesíteni kell a katonai bíróság /:-ok:/ elnökét.

12. A z egyes katonai bíróságok elnökei a 6. pontban megjelölt szervek által megküldött ülnöklajstromokat helyőrségenként, illetőleg testületenként csoportosítva, együttes "Ülnök vezénylési lajstrom"-ba foglalják.

III.

13. Az ülnöklajstromba felvett személyeket a területileg illetékes katonai bíróság elnöke köteles az év elején a bírósághoz berendelni és őket megeskütni. Ez célszerűségi okból az ülnökök állomáshelyén is eszközölhető.

14. A katonai ülnökök hivatali esküjének szövege:

"Én.....esküszöm, hogy a Magyar Népköztársasághoz, annak népéhez és Alkotmányához hű leszek. A hivatali titkot megőrzöm, az Alkotmányt és az alkotmányos jogszabályokat megtartom, a hivatalomhoz tartozó ügyekben részrehajlatlanul, lelkiismeretesen, a nép érdekeinek szolgálatával járok el és mindem igyekezetemmel azon leszek, hogy bírói működésemmel a Magyar Népköztársaság és fegyveres testületeinek megerősödését és fejlődését előmozdítsam."

15. A z eskü letétele után a katonai bíróság elnöke részletesen tájékoztatja a katonai ülnököket a birói tiszttükkel kapcsolatos jogaik és kötelességeik felől, egyidejűleg igazoló irattal és az általános tudnivalókat tartalmazó tájékoztatóval látja el őket.

16. A katonai bíróság elnöke az ülnököket évente legfeljebb kétszer egy-egy napra oktatásuk, vagy az ülnöki munkával kapcsolatos kérdések megbeszélése végett összehívhatja.

17. Az ítélkezésben a katonai ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a kötelességek terhelik, mint a hivatasos bírakat.

18. A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alávetve /:Alkotmány 41.§. /2/ bekezdés:/. Következésképpen birói működésével kapcsolatban a katonai ülnök sem előljáróitól, sem mástól utasítást vagy egyéb befolyásolást nem fogadhat el.

19. A katonai ülnök az ítélkezés során végzett törvényes működéséért felelősségre nem vonható. Az igazságszolgáltatásban való részvételével összefüggő bűncselekménye miatt a katonai ülnököt csak a Legfőbb Ügyésznek a Népköztársaság Elnöki Tanácsa jóváhagyásával tett indítványa alapján lehet büntetőeljárás során felelősségre vonni /: Bsz.16.§.:/

20. A zt a katonai ülnököt, aki büntettet követett el, kötelességeit hanyagul vagy felelőtlenül látja el, vagy egyébként olyan magatartást tanusít, amely sérti a katonai igazságszolgáltatás tekintélyét, törölni lehet az ülnöklajstromból. A törlést az ülnök előljáró parancsnokának vagy a katonai bíróság elnökének javaslata alapján az ülnöklajstromot összeállító szerv /: 6.pont:/ eszközli.

IV.

21. A katonai bíróságnak az egy napon tárgyalható ügyeket úgy kell csoportosítani, hogy azok - figyelemmel a különböző fegyveres testületek állományába tartozó, illetve különböző rendfokozatu vádlottakra és a lehető legkevesebb ülnök berendelését tegyék szükségessé.

22. Az ítélőtanács összeállításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy lehetőleg ugyanazon rendfokozati csoporton belül is a berendelt ülnök legelőbb ugyanolyan rendfokozatu legyen, mint a vádlott. Több vádlott esetén az ítélőtanács összeállításánál rendfokozat szempontjából a legmagasabb rendfokozatu vádlottat kell figyelembe venni. Ha a vádlott polgári személy, az ülnökök vezénylésénél tekintettel kell lenni annak esetleges tartalékos katonai rendfokozatára.

23. A z ítélőtanácsot úgy kell összeállítani, hogy mindkét ülnök ugyanabból a fegyveres testületből kerüljön ki, amelyhez a vádlott tartozik. Ezen belül lehetőleg tekintettel kell lenni arra is, hogy az egyik ülnök a vádlottal azonos fegyvernemhez vagy szolgálati árhoz tartozzék. Különböző fegyveres testületek állományába tartozó több vádlott ügyében, valamint akkor is, ha az előbbi követelményeknek megfelelő ülnökök az eljárás helyének lajstromából nem biztosíthatók, a belügyi fegyveres testületek ülnökei bármely más belügyi fegyveres testület állományába tartozó vádlott bűnügyében eljárhatnak. Ha azonban több vádlott közül valamelyik a Néphadsereg állományába tartozik, vagy polgári személy, az egyik ülnököt minden esetben a Néphadsereg ülnökei közül kell kirendelni.

24. A katonai ülnököt előljáró parancsnoksága útján a katonai bíróság rendeli be a tárgyalás színhelyén szolgálatot teljesítő ülnökök közül. Más helyőrségből - annak lajstroma alapján - csak akkor lehet ülnököt berendelni, ha a tárgyalás helyének lajstromából megfelelő ülnök berendelésére mód nincsen.

25. A katonai ülnök berendelésére vonatkozó megkeresést a katonai bíróság a tárgyalás /:zárt ülés:/ kitűzésével egyidejűleg küldi meg a katonai ülnök előljáró parancsnokságának. Az megkeresésnek tartalmaznia kell: a bűnügy szmát, a tárgyalás /:zárt ülés:/ pontos helyét, napját, óráját /: több tárgyalási napot igénylő ügyben a tárgyalás előrelátható időtartamát:/, felhívást a berendelés pontos teljesítésére és az elmaradás következményeire, valamint figyelmeztetést az ülnöki tájékoztatóban foglaltakra.

26. A katonai bíróság a katonai ülnököt tárgyalásra, zárt ülésre, vagy /:bonyolult tényállásu bűnügyekben:/ tárgyalás előtti irattanulmányozásra rendelheti be. Egy-egy katonai ülnököt évente legfeljebb összesen 30 napra lehet berendelni. Egy berendelés rendszerint egy-egy tárgyalási napra, vagy egy meghatározott bűnügy tárgyalására szól.

Amennyiben a berendelés előreláthatólag egy napnál tovább tart, ezt a bíróság a berendeléssel egyidejűleg az evégből megkeresett parancsnoksággal közölni tartozik.

27. A katonai bíróság a katonai ülnökök berendelésénél köteles az ülnöklajstrom sorrendjét betartani és minden egyes berendelést az időpont feltüntetésével az ülnöklajstromba nyomban bevezetni.

28. A berendelt ülnök, ha vele szemben az ügyben való közreműködés tekintetében kizáró ok forog fenn, vagy ha a megjelenése bármely okból elháríthatatlan akadályba ütközik, köteles a berendelő jegyet annak kézhezvétele után haladéktalanul, ha pedig az akadályoztatás később merül fel, annak felmerülése után nyomban előljáró parancsnoksága útján visszaküldeni a kiállító katonai bíróságnak.

A katonai bíróság ez esetben a lajstromban soron következő más ülnököt rendeli be a fent előírtak szerint.

29. A berendelt ülnök előljáró parancsnoksága köteles gondoskodni arról, hogy az ülnök a bíróságnál pontosan megjelenjék. A tárgyalásnak az ülnök késése vagy távolmaradása miatt történő elmaradása következményeiért - ideértve az esetleges költségeket is - a felelősség a mulasztót terheli.

V.

30. A Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiumának elsőfoku eljárásra a katonai ülnököt a Budapesti Katonai Bíróság útján, annak vezénylési lajstroma alapján kell berendelni.

31. A z 1959. évi ülnöklajstromot - valamennyi arra kötelezett szervnél - 1959. március 31-ig össze kell állítani és a katonai bíróságok elnökeinek megküldeni. A katonai bíróságok 1959. április 1-től kezdődően az utasításban foglaltak szerint járjanak el.

32. A z Igazságügyminisztérium Katonai Főosztálya készítsen írásbeli tájékoztatót a katonai ülnökök részére és azt 1959. március 31-ig adja ki.

Budapest, 1959. évi január hó 22. napján.

Dr. N e z v á l Ferenc s.k.
igazságügyminiszter.

B i s z k u Béla s.k.
belügyminiszter.

R é v é s z Géza vezérezredes s.k.
honvédelmi miniszter.